

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Statsbygg
v/ Merete Hoff
Postboks 8106 Dep.
0032 OSLO

Deres ref

Vår ref
20/4661-

Dato
03. juli 2023

Nye lokaler for RiddoDuottarMuseat i Karasjok

Det samiske museet RiddoDuottarMuseat (RDM) i Karasjok har behov for nye lokaler, bl.a. for å kunne vise for publikum den betydelige samiske kunstsamlingen som forvaltes av museet, og for å kunne ta imot gjenstandene som skal tilbakeføres gjennom Bååstede-avtalen.

Statsbygg har på oppdrag fra Sametinget og Kultur- og likestillingsdepartementet gjennomført en konseptutredning om lokaler for RDM. Dette er et prosjekt som er høyt prioritert av Sametinget, og Sametingets plenum har gjort vedtak om Sametingets vurdering av de utredete konseptene for prosjektet i juni 2022. Sammen med Statsbyggs utredning er Sametingets vedtak grunnlag for konseptvalg og igangsetting av videre planlegging av prosjektet i 2023. Regjeringen la i forbindelse med statsbudsjettet for 2023 fram forslag om midler til igangsetting av videre planlegging, og Stortinget sluttet seg til forslaget, jf. Innst. 14 S (2022–2023). Det er bevilget 5 mill. kroner til igangsetting av videre planlegging av prosjektet i 2023.

Oppdrag

Kultur- og likestillingsdepartementet har besluttet igangsetting av forprosjektfasen for prosjektet om nye lokaler for RiddoDuottarMuseat i Karasjok.

Kultur- og likestillingsdepartementet gir herved Statsbygg i oppdrag å igangsette videre planlegging og utvikling av konseptet nybygg for RDM.

Oppdraget omfatter å utarbeide et beslutningsgrunnlag slik at regjeringen etter det kan vurdere beslutning om igangsetting av prosjektet, herunder forslag om startbevilgning og

Postadresse
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
postmottak@kud.dep.no

Kontoradresse
Grubbegata 1
www.kud.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 866

Avdeling
Kulturvern-avdelinga

Saksbehandler
Lina Nordengen
Gjestrum
22 24 80 16

styrings- og kostnadsramme for gjennomføringsfasen. Detaljeringsgraden i forprosjektet skal tilpasses valg av kontraktsstrategi mv.

Det er gjennomført tidligfaseutredning med forstudie i form av et konseptvalgnotat for prosjektet. I konseptutredningen presiserer Statsbygg at alle de utredete konseptene ligger under terskelen for avklaringsfase. Oppdrag til Statsbygg om videre planlegging av prosjektet i 2023 innebærer derfor igangsetting av forprosjektfasen. Det vil allikevel være slik at flere elementer i startfasen av den videre planleggingen og utviklingen av prosjektet vil overlappe med innholdet i en avklaringsfase. Det skal gjennomføres kostnadsstyrt prosjektutvikling og endringshåndtering.

Finansiering

Det legges opp til at prosjektet skal gjennomføres som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette er i tråd med gjeldende prosedyre for oppføring av samiske kulturbygg.

Det er bevilget 5 mill. kroner til igangsetting av videre planlegging av prosjektet i 2023. Midlene er bevilget på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjettkapittel 322, post 01.

Det legges til grunn at bevilgningen for 2023 vil stilles til disposisjon for Statsbygg gjennom en avtale om delfinansiering av forprosjekt. Midlene som er bevilget over KUDs budsjett, anses som kontantfinansiering og skal ikke inngå i beregningsgrunnlaget for framtidig kostnadsdekkende husleie. Midlene kan benyttes til arbeidet med å utarbeide forprosjekt, herunder dokumentasjon av dagens bygg og igangsetting av KOROs arbeid.

KUD vil komme tilbake til spørsmålet om videre finansiering av forprosjektfasen i seinere budsjettår.

Særlig om merverdiavgift

RiddoDuottarMuseat driver avgiftspliktig virksomhet og er registrert i merverdiavgiftsregisteret. Det legges til grunn at det framtidige leieforholdet skal omfattes av frivillig registrering i merverdiavgiftsregisteret med tilhørende fradrag for merverdiavgift på byggekostnadene.

Bakgrunn

De samiske samlinger i Karasjok er det eldste samiske museet i Norge. Museet er i dag en konsolidert avdeling av RiddoDuottarMuseat (RDM). RDM ble etablert i 2006 og består av fire samiske kulturhistoriske museer og en samisk kunstsamling. Det er RDMs administrasjon i Karasjok og avdelingene De samiske samlinger og Samisk kunstmagasin som omfattes av prosjektet. Dagens museumsbygg i Karasjok er fra 1972 og er det første formålsbygde, statlig finansierte samiske museet i Sápmi. Bygget har integrert utsmykning av den samiske billedkunstneren og kunsthåndverkeren Iver Jåks. I tillegg leies lokaler til kunstmagasinet.

Sametinget er forvaltningsansvarlig for museet, og RDMs aktivitet finansieres med tilskudd fra Sametinget. Sametinget eier størsteparten av kunstsamlingen museet forvalter, mens dagens museumsbygg, den kulturhistoriske samlingen, bygninger i friluftsdelen av museet og deler av kunstsamlingen eies av stiftelsen De Samiske Samlinger. Dagens museumsbygg er oppført på festet tomt, som eies av Finnmarkseiendommen (FeFo).

RDMs avdelinger i Karasjok har ikke tilfredsstillende lokaler.

Det er store plassmangler: samlingen har vokst kontinuerlig, og magasinene er overfylte. Sametinget har flyttet kunstsamlingen ut av bygget. Det finnes ikke utstillingsareal for kunsten, og det mangler arealer for å ta imot eller stille ut gjenstander som skal tilbakeføres etter Båastede-avtalen. Det mangler konserveringsarealer og verksted, og tilstanden er så dårlig at sårbare gjenstander ikke kan stilles ut eller oppbevares her.

Det er ikke tilfredsstillende luftfuktighet eller temperatur for gjenstander eller kunst. Det er så dårlig inneklima i enkelte arealer at de ansatte må bruke verneutstyr og begrense tiden de kan jobbe med registrering og digitalisering av gjenstander.

Det er ikke gjort store oppgraderinger eller utvidelser siden opprettelsen av museet. Ventilasjonsanlegg, elektriske anlegg, vinduer og tak er ikke tilfredsstillende. Det har tidligere vært lekkasjer i tak. Tilstandsrapporten fra tidligfaseutredningen viser forhøyet risiko for brannutvikling og gjentakende lekkasjer.

Som en konsekvens av manglene ved dagens lokaler kan ikke museet oppfylle samfunnets forventninger til bevaring, formidling eller kunnskapsutvikling basert på samlingene og historien museet forvalter.

Konseptutredning

Statsbygg har gjennomført en konseptutredning om lokaler for RDM på oppdrag fra Sametinget og KUD. Utredningen ble ferdigstilt i desember 2021. Utredningen viser flere ulike konseptuelle alternativ for museet. Det er to hovedalternativ som vil kunne gi tilfredsstillende lokaler, ett basert på tilbygg og rehabilitering av dagens museumsbygg og ett basert på nybygg og å rive dagens museumsbygg.

De to hovedalternativene har relativt lik forventet nytte. Alternativet for nybygg har noe lavere forventede driftskostnader og klimagassutslipp, lavere estimatusikkerhet og større arealeffektivitet. Alternativet med rehabilitering og tilbygg har større nytte knyttet til kulturhistoriske verdier i dagens bygg.

Statsbygg har i konseptutredningen lagt vekt på at dagens museumsbygg har store kulturhistoriske verdier, og Statsbygg har med bakgrunn i dette rangert alternativet med tilbygg og rehabilitering høyest. Sametingets plenum, eierstiftelsen De Samiske Samlinger og RiddoDuottarMuseat rangerer imidlertid alternativet med nybygg høyest. Eierstiftelsens

styre har vedtatt at stiftelsen selv ønsker at dagens museumsbygg ikke vernes, men rives til fordel for nybygg.

Sametingets rolle

Sametinget har forvaltningsansvaret for RiddoDuottarMuseat. Gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg er at bygg som oppføres med statlige midler skal gjennomføres innenfor husleieordningen i staten. Sametinget har ansvaret for å prioritere mellom prosjekter, og legger fram behovsvurderinger og anbefalinger for KUD, som er oppdragsdepartement for slike byggeprosjekter.

Sametingets vurdering

Sametingsrådet har vurdert de ulike utredete konseptene. Sametingsrådet har anbefalt Sametingets plenum om å be KUD gå videre med konseptet nybygg, og plenum fattet vedtak i tråd med anbefalingen.

Sametingets plenum gjorde følgende vedtak 15. juni 2022:

«Sametinget er tilfreds med at regjeringen har fulgt opp samiske kunstneres, museets og Sametingets henstilling om å starte planleggingen av et nytt museumsbygg i Karasjok med denne Konseptutredning for RiddoDuottarMuseat i Karasjok som nu foreligger. Sametinget er tilfreds med at Sametinget inviteres til å velge et konsept blant de som fremkommer i konseptutredningen og at det vil være førende for den videre planleggingen av museet.

Sametinget går inn for konsept 2 med nybygg. Sametinget legger vekt på at RiddoDuottarMuseat i Karasjok skal ha et bygg som gjør de i stand til å oppfylle sitt samfunnsoppdrag de vil møte i framtida. Et bygg som gir gode rammer, utviklingsmuligheter og fleksibilitet i arbeidet framover. Sametinget er inneforstått med at dagens museumsbygg har arkitektoniske, kunstneriske og samfunnsmessige verneverdier. Sametinget registrerer på en annen side at bygget har store mangler, et betydelig vedlikeholdsetterslep og et inneklima som det knytter seg stor usikkerhet til med hensyn til muligheten for oppgradering og istandsetting innenfor tekniske og økonomiske rammer.

Sametinget forutsetter at Iver Jåks sin kunst og interiørelementer ivaretas og integreres i et nytt bygg.

Sametinget gir sin tilslutning til de samfunns- og effektmål som er utarbeidet av partene og som framkommer i konseptutredningen og at de målene ligger til grunn for den videre planlegging og prosjektering av museumsbygget i Karasjok.

Sametinget gir for øvrig sin tilslutning til Konseptutredning for RiddoDuottarMuseat i Karasjok og ber regjeringen bidra til at neste fase i planleggingen iverksettes så snart som mulig.

Sametinget forventer at den neste fasen i planleggingen og prosjekteringen organiseres på en slik måte at samiske perspektiver ivaretas og implementeres. For Sametinget er det viktig

at et nytt museum i Karasjok planlegges og prosjekteres ut ifra samiske prinsipper og samisk forståelse av kunst, kultur og kulturarv og sammenhengen mellom disse.

Sametinget forutsetter at dagens bygg dokumenteres på en god måte for ettertiden, slik at kommende generasjoner kan få kunnskap om bygningen og institusjonens viktige historie som det første samiske museumsbygget og foregangsinstitusjon i Sápmi.»

Konseptvalg

Kultur- og likestillingsdepartementet slutter seg til anbefalingen fra Sametingets plenum om konseptvalg. Konseptet nybygg skal legges til grunn for den videre planleggingen og utviklingen av prosjektet.

Hovedgrepene i konseptet nybygg er at de to museumsavdelingene i Karasjok blir samlokalisert i et nytt museumsbygg som etableres på den eksisterende museumseiendommen hvor RDMs avdeling De Samiske Samlinger holder til i dag.

Konseptet er basert på at den eksisterende bygningsmassen rives. Det etableres et nybygg på eiendommen på totalt ca. 4600 m² BTA.

Samfunns- og effektmål

Det er utviklet samfunns- og effektmål i prosjektets tidligfase. Sametingets plenum har sluttet seg til de utredete målene. Målene videreføres i forprosjektfasen.

Samfunnsmålet for prosjektet er at RiddoDuottarMuseat (RDM) skal styrke samisk identitet gjennom å forvalte, utvikle og formidle samisk kunst og kulturarv:

- De Samiske samlinger skal ivareta og formidle samisk kulturhistorie
- Samisk kunstmuseum skal ivareta og formidle samisk kunst og kunsthistorie

Det er fastsatt tre effektmål for prosjektet:

1. RDM formidler samisk kunst og kulturhistorie gjennom aktiviteter og utstillinger som er relevante for ulike målgrupper
2. Kunst og gjenstander i RDMs samlinger forvaltes for fremtiden
3. RDM legger til rette for forskningsaktivitet og kunnskapsutvikling med utgangspunkt i samlingene og museumsfaget, i et samisk perspektiv.

Det er også forelått mulige indikatorer for å vurdere effektmåloppnåen. Indikatorene kan videreutvikles i forprosjektfasen.

Effektmål 1 – indikatorer formidling

- Antall besøkende (25 000 besøkende, jf. rundt 5000 i dag)
- Antall produserte formidlingstilbud (60, rundt 30 i dag)

- Antall langsiktige kontraktsbaserte samarbeid med museer og gallerier nasjonalt og internasjonalt (5, 1 i dag)

Effektmål 2 – indikatorer forvaltning

- Alle gjenstander, inkludert forventet tilvekst, får plass og forvaltes under forhold som gir riktig luftfuktighet, temperatur og lagringsforhold.
- Minimere skader og forringelse av kunst og gjenstander
- Dokumentasjon om alle gjenstander og kunstverk er tilgjengelig for ansatte og besøkende, både digitalt og fysisk

Effektmål 3 – indikator faglig museumsarbeid og forskning

- Antall prosjekter basert på forskning og kunnskapsutvikling hvor RDM er involvert og/eller tilrettelegger (14 som måltall, 7 i dag)

Særlige føringer for forprosjektfasen

Kulturhistoriske og kunsthistoriske verdier

Dokumentasjon av dagens bygg og utstillinger

Statsbygg har i konseptutredningen lagt vekt på de kulturhistoriske verdiene i dagens museumsbygg. Sametinget er forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner, og Sametingets seksjon for bygningsvern, skjøtsel og kulturlandskap har gjort en vurdering av museumsbygget. Seksjonen mener at bygningen har stor kulturhistorisk verdi og høy verneverdi, og at ut fra en kulturminnefaglig vurdering bør bygningen bevares. Ut fra en helhetlig vurdering med vekt på museets rammer for fremtiden har Sametingsrådet og Sametingets plenum anbefalt konseptet med riving og nybygg. Dette er i tråd med tilrådingene fra museet selv og fra eierstiftelsen for dagens museumsbygg.

Sametingets plenum har samtidig med sin anbefaling om konseptvalg imidlertid bedt om at «at dagens bygg dokumenteres på en god måte for ettertiden, slik at kommende generasjoner kan få kunnskap om bygningen og institusjonens viktige historie som det første samiske museumsbygget og foregangsinstitusjon i Sápmi».

KUD legger som føring for den videre utviklingen i prosjektet at det som del av prosjektet skal gjennomføres en grundig dokumentasjon av dagens bygg, herunder kulturhistoriske verdier, samt dokumentasjon av dagens permanente museumsutstilling. Dokumentasjonen skal i tillegg til skriftlig og visuell dokumentasjon kunne inkludere en løsning for digital formidling av bygget og utstillingene. Det forutsettes at en slik digital modell både skal kunne være tilgjengelig for RDMs virksomhet samt kunne bevares for ettertiden. RDM vil ha en viktig rolle i dette arbeidet.

Bevaring av viktige kunst- og kulturhistoriske elementer i dagens bygg

Dagens museumsbygg har integrert utsmykning av den samiske billedkunstneren og kunsthåndverkeren Iver Jåks.

KUD legger som føring for den videre utviklingen i prosjektet at de integrerte kunstverkene i dagens museumsbygg som del av prosjektet skal bevares og integreres i nybygget slik at de også i fremtiden er en del av publikums møte med RiddoDuottarMuseat.

Kunst i offentlige rom (KORO) har ansvar for å produsere kunstprosjekter i nybygg som oppføres av Statsbygg. KORO involveres normalt i prosjektenes gjennomføringsfase etter at endelig kostnadsramme for byggeprosjektet er fastsatt. I den videre utviklingen av prosjektet kan KORO tilknyttes prosjektet i forprosjektfasen, herunder for å kunne bistå i arbeidet med å planlegge å bevare og integrere eksisterende kunst som del av en fremtidig, helhetlig plan for kunstprosjektet for nybygget.

Arealutvikling og detaljering av rom- og funksjonsprogram

I konseptutredningen for prosjektet er det lagt til grunn et totalt areal for nybygget på ca. 4600 m² BTA. Dette anses som en øvre arealramme for nybygget.

I forprosjektet skal omfanget av prosjektet videreføres innenfor de rammene og føringene som er gitt. Usikkerhet knyttet til arealfordeling skal reduseres i forprosjektfasen.

Kvalitet

Det er en forutsetning for alle bygg som oppføres med Kultur- og likestillingsdepartementet som bidragsyter, skal ha høy arkitektonisk kvalitet. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. I prosjektet med nybygg for RDM innebærer dette at nybygget kan ha kvaliteter som gjenspeiler og synliggjør samisk kultur og tradisjon når det gjelder arkitektur og materialvalg. Krav til kvalitet i prosjektet omfatter også bevaring av viktige kunst- og kulturhistoriske elementer i dagens bygg, jf. omtalen over. Kvaliteter og materialvalg må være tilpasset lokale klimatiske forhold. Det er et gjennomgående krav at prosjektet skal oppnå nøkterne og arealeffektive løsninger.

Tomt, regulering og grunnforhold

Dagens museumsbygg er oppført på festet tomt, som eies av Finnmarkseiendommen (FeFo). Det legges til grunn at det i forbindelse med byggeprosjektet må inngås ny festeavtale mellom Statsbygg og FeFo.

Statsbygg har i forbindelse med konseptutredningen utarbeidet en planvurdering for prosjektet. Nødvendige avklaringer knyttet til reguleringsspørsmål skal videreføres i forprosjektfasen. Det skal gjennomføres nødvendige avklaringer og reduksjon av usikkerhet knyttet til grunnforhold i forprosjektfasen.

Gevinstrealiseringsplan

Det skal utarbeides gevinstrealiseringsplan som del av forprosjektfasen.

Usikkerhetsdrivere

I konseptutredningen for prosjektet er det pekt på seks viktige usikkerheter for prosjektet. Usikkerhetene er estimatusikkerhet, prosjektmodenhet inkl. brukerendringer, prosjektorganisering og gjennomføring, markedsusikkerhet, lokale forhold og eksterne premissgivere. Det skal i forprosjektet arbeides systematisk for å redusere usikkerheten.

Dersom det i forprosjektfasen oppstår hendelser eller behov for endringer som påvirker usikkerheten i prosjektet negativt i betydelig grad, skal det inngå i varsling og rapportering om endringshåndtering gjennom forprosjektfasen.

Endringshåndtering

Prosjektet ligger under terskelen for avklaringsfase, og omfattes ikke av regelverket om oppstart forprosjekt (OFP). Prosjektet skal allikvel følge styringsprinsipper for kostnadsstyrt prosjektutvikling og endringshåndtering gjennom forprosjektfasen, herunder føring av endringslogg.

Eierskap

Det legges opp til at prosjektet skal gjennomføres som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette er i tråd med gjeldende prosedyre for oppføring av samiske kulturbygg. Dette innebærer at Statsbygg vil være byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Dagens museumsbygg eies av stiftelsen De Samiske Samlinger. Før byggeprosjektet kan igangsettes må eierskapet overføres til Statsbygg. Eierstiftelsens styre har i 2017 vedtatt å overføre museumsbygget til Statsbygg. Eierstiftelsen har i forbindelse med konseptutredningen uttalt at eiendommen vil overdras vederlagsfritt til staten ved Statsbygg dersom det er konseptet om nybygg som velges for prosjektet.

Kultur- og likestillingsdepartementet legger til grunn at avtale om overdragelse må inngås i løpet av forprosjektfasen, og at hensiktsmessig tidspunkt for overdragelse vil avhenge av valg av kontraktsstrategi. KUD legger til grunn at en slik avtale må være inngått i forkant av kontrahering av entreprenør for prosjektet.

Prosjektråd

Kultur- og likestillingsdepartementet vil opprette et prosjektråd som skal være departementets rådgivningsgruppe for prosjektet. Det legges til grunn at prosjektrådets medlemmer består av én representant fra hver av følgende virksomheter. Det vil være begrensning på øvrige deltakere i møtet.

- Kultur- og likestillingsdepartementet (prosjektrådets leder)
- Kommunal- og distriktssdepartementet ved statsforvaltningsavdelingen
- Statsbygg (prosjektrådets sekretariat)
- RiddoDuottarMuseat
- Sametingets administrasjon (forvaltningsansvar museet)

Brukermedvirkning

Statsbygg skal lede brukermedvirkningsprosessen i prosjektet.

RiddoDuottarMuseat skal aktivt bistå med å detaljere brukerbehovet. RDM skal bistå i prosjektet slik at det blir utviklet et forprosjekt som dekker museets behov innenfor rammene som er satt for prosjektet ved igangsettingen av forprosjektet. RDM skal stille nødvendige personale og ressurser til disposisjon for prosjektet og legge opp sitt interne arbeid som bruker slik at det støtter opp under vedtatte framdriftsplaner. RDMs styre har et særlig ansvar for å sikre at ev. innspill som innebærer endring er forankret både hos museet og Sametinget, jf. nærmere omtale under.

Det er en overordnet forutsetning at bruker skal bidra til at det oppnås nøkterne og arealeffektive løsninger. RDM har et særlig ansvar for å bidra med museumsfaglig kunnskap.

Brukerutstyrsprosjekt

I konseptutredningen for prosjektet er det lagt til grunn en forenklet analyse og kalkyle for brukerutstyr til prosjektet. I forprosjektfasen skal arbeidet videreføres og brukerutstyrsbehovet detaljeres og avklares. Det skal avklares hvilken andel av utstyret det vil være hensiktsmessig å anskaffe som del av byggeprosjektet, f.eks. fordi det er byggpåvirkelig og legger viktige føringer for utforming av nybygget, og hvilken andel som skal håndteres av museet. Det skal utarbeides tilstrekkelig beslutningsunderlag til å vurdere brukerutstyrsprosjektet samtidig med byggeprosjektet.

RiddoDuottarMuseat skal ha en sentral rolle i arbeidet med brukerutstyr. Det er bruker og Sametinget som normalt har ansvar for å prioritere finansiering av nødvendig brukerutstyr (eksempelvis løst brukerutstyr, møbler og inventar) som ikke inngår i byggeprosjektet.

Sametingets rolle i forprosjektfasen

Sametinget har forvaltningsansvaret for RiddoDuottarMuseat, og er ansvarlig for museets brukerutstyr og driftstilskudd, som gir de framtidige økonomiske rammene for museets aktivitet. Det er et krav at målsettinger og overordnet ambisjonsnivå for museet skal være forankret hos Sametinget. Eventuelle brukerinnspill som innebærer endringer i kvalitet, omfang eller kostnadene for prosjektet må være forankret hos Sametinget.

Med hilsen

Steinar Lien (e.f.)
ekspedisjonssjef

Lina Nordengen Gjestrum
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer